

Обраћање високог представника Валентина Инцка Савјету безбједности УН-а

Господине предсједавајући, уважени чланови Савјета,

Прије него што почнем своје излагање, желио бих да напоменем да неколико земаља средње Европе тренутно обиљежава стогодишњицу њиховог модерног постојања, укључујући Пољску, Чешку, Словачку и друге.

Моја домовина, Аустрија, овај датум ће да обиљежи у сљедећи понедјељак, на свечаној церемонији која ће бити одржана у државној опери. Прије само два дана, предсједници Макрон и Штајнмајер обиљежили су крај Првог свјетског рата који је почео пуцњима у Сарајеву, у јуну 1914. године.

Француска и Њемачка које су се некада чиниле вјечитим непријатељима сада су међу земљама које чине главну окосницу Европске уније. Ово је лекција за грађане Западног Балкана, која каже да се то може постићи, да се може постићи дуготрајан мир и да је помирење могуће.

Земље Западног Балкана требале би да примијене њемачко-француске идеје о заједничким уџбеницима историје, програмима размјене студената, заједничким сједницама влада сусједних земаља и заједничким телевизијским програмом, као што је француско-њемачки канал *Арте*. Такав програм би се могао звати “Арте Балкан”.

* * *

Даме и господо,

Главни политички догађај који је обиљежио протеклих шест мјесеци у Босни и Херцеговини били су општи избори одржани 7. октобра.

Иако су међународни посматрачи дефинисали да је изборе обиљежио “истински такмичарски дух”, током претходних мјесеци дошло је до забрињавајуће ескалације реторике у јавном дискурсу којом се позивало на подјеле, укључујући и говор мржње и застрашивање бирача.

Надаље, период који је уследио одмах након избора обиљежиле су притужбе о нерегуларностима током избора. Повјерење јавности у интегритет изборног система је на најнижем до сада забиљеженом нивоу и нове власти морају гледати на враћање овог повјерења, путем значајних побољшања и обезбјеђења боље транспарентности, као на приоритет који мора хитно да се ријеши.

* * *

У погледу оног што предстоји, објављивање коначних, потврђених изборних резултата очекује се данас, након чега ће да уследи период формирања скупштина и влада.

Генерално говорећи, водеће политичке странке, утемељене на етничким принципима, чини се добиле су највеће повјерење бирача, иако су у Федерацији поједине мултиетничке странке знатно побољшале свој изборни резултат у односу на претходне изборе. С обзиром да ни једна политичка странка није освојила јасну већину, прерано је да се спекулише какве ће се коалиције на крају формирати на различитим нивоима власти.

* * *

Иако процес формирања скупштина и влада тек почиње, будући чланови Предсједништва БиХ већ су познати: Шефик Џаферовић

(СДА), Жељко Комшић (ДФ) и Милорад Додик (СНСД).

Побједа господина Комшића над досадашњим хрватским чланом Предсједништва Драганом Човићем довела је до ситуације у којој је неколико званичника из ХДЗ БиХ и сусједне Хрватске изборе прогласило нелегитимним па чак и незаконитим и антидејтонским, упркос чињеници да су проведени према истим правилима која су се примјењивала и током свих претходних избора.

Док неки имају политички циљ да мијењају постојећи систем, то не може да се користи за негирање законитости процеса који се одвијао у складу са законом и Мировним споразумом; нити може да се злоупотреби како би се оправдали будући бојкоти и блокаде.

Избор господина Додика за српског члана Предсједништва БиХ је такође покренуо нека питања, имајући у виду његове раније бројне иступе против државе БиХ. Уз то, од избора, дао је и неке провокативне изјаве у јавности о застави БиХ и полагању заклетве.

Без обзира на то, чврсто сам увјерен да није корисно или исправно процјењивати нове чланове Предсједништва прије него што ступе на дужност. Пред њима су крупни изазови, а ја сам спреман да не сумњам унапријед у њихову могућност и спремност да, како се од њих очекује на основу заклетве коју полажу: *“...поштују Устав Босне и Херцеговине, у цијелости проводе Општи оквирни споразум за мир и његове анексе, штите и промовишу људска права и основне слободе, и штите интересе и равноправност свих народа и грађана.”*

* * *

Даме и господо,

Упркос комплексном окружењу, интеграција са Европском унијом је током протеклих шест мјесеци и даље била свијетла тачка политичке сцене. Ово је једна од области гдје лидери, који често имају различите визије, могу пронаћи заједнички језик.

У том смислу, вриједи нагласити да након достављања одговора на почетних 3.300 питања из Упитника Европске комисије током претходног периода од шест мјесеци о којем сам прошли пут извјештавао, органи власти БиХ сада припремају одговоре на око 650 додатних питања која су им достављена у јуну.

* * *

Упркос добрим вијестима, друга дешавања у посљедњих неколико мјесеци показала су озбиљне недостатке у владавини права.

Као што сам и раније извјештавао, непоштивање правоснажних одлука правосудних органа и даље представља проблем. То се види и у упорном непровођењу одлуке Уставног суда БиХ у предмету Љубић, док локални избори у Мостару нису одржани од 2008. године због још једне непроведене одлуке Уставног суда БиХ.

У том смислу, морам да скренем пажњу на чињеницу да власти још од 2009. године нису провеле одлуке Европског суда за људска права у предмету “Сејдић и Финци” и сродним предметима, остављајући тако простор за тешку дискриминацију против неких грађана који су онемогућени да се кандидују за јавну функцију у Предсједништву БиХ и Дому народа.

Слично томе, низ кантона у Федерацији још увијек није испунио законску обавезу да ускладе своје уставе са ентитетским уставом и осигурају пуну једнакост Срба као конститутивног народа. То је неприхватљиво.

* * *

Осим непровођења судских одлука, БиХ се такође суочава са дубоким разочарењем јавности када је ријеч о наизглед упитној способности кривичноправног система да се позабави корупцијом и ријеши проблем организованог криминала.

На примјер, у Бања Луци, већ дуже од седам мјесеци трају свакодневни јавни протести, укључујући и демонстрације

десетина хиљада грађана у данима прије избора, потакнутим оним што активисти описују као владино заташкавање истине у случају сумњиве смрти Давида Драгичевића у марту. Случај овог младог студента мора под хитно да се ријеши, и ја ћу да наставим извјештавати о овом случају.

Овај, као и сличан случај у Сарајеву, изазвали су огорчење јавности, а то, нажалост, нису једини такви случајеви. Они су симптоматични за постојеће стање владавине права, као и за суштинско разочарење међу грађанима када је у питању владавина права.

* * *

Даме и господо,

Осим избора, још једно важно политичко питање у посљедњих шест мјесеци представља драматичан пораст броја миграната који долазе у БиХ и одговор власти на то. Задњих година није забиљежен тако драматичан број миграната.

Имајући у виду комплексну уставну структуру БиХ и унутарње политичке тензије, морамо бити свјесни да би ово питање могло да се погорша на више начина: као хуманитарна криза, са безбједносног становишта, и у смислу политичке стабилности земље.

* * *

Нажалост, у периоду који покрива овај извјештај и даље на свим странама видимо тенденцију да неки политичари негирају или релативизују ратне злочине па чак и величају ратне злочинце.

У том смислу, имајући у виду чињеницу да су два међународна суда потврдила да је у Сребреници почињен геноцид, сматрам да је то што је Влада РС поништила свој ранији извјештај из 2004. године, којим је званично признато учешће војних и полицијских снага у догађајима из јула 1995. године, велики корак уназад за помирење.

Међународни кривични суд за бившу Југославију (МКСЈ), који је ово тијело успоставило прије 25 година, 1993., оцијенило је да се догодио геноцид, и та оцјена МКСЈ се сада доводи у питање.

То је у контрасту са сусједном Србијом, чији је парламент 2010. године усвојио историјску декларацију којом је осудио злочине почињене у Сребреници – декларацију која је и даље, непромијењена, на снази.

* * *

Даме и господо,

У коначници, желио бих да дам неколико препорука новим властима у БиХ, али и широј међународној заједници да их подржи у томе.

- Прво, морају одмах да се подузму мјере да се ојача владавина права
- Друго, мора да се подржи и јача функционалност и независност, као и стабилност званичних институција
- Треће, треба да се покрене економски развој
- И коначно, те реформе морају да се проведу што хитније имајући у виду огроман број младих људи који одлазе из БиХ – између 20 и 30 хиљада сваке године.

Упркос чињеници да многе водеће странке нису укључиле ова питања у своје предизборне платформе, након што ступе на власт неће моћи да их игноришу.

Они који чланство у ЕУ истичу као свој циљ мораће наћи компромисе, мораће да подрже функционалност институција и убрзају темпо реформи.

Најбољи начин да ми као међународна заједница подржимо грађане Босне и Херцеговине је да промовишемо визију земље која је свјесна да ће њена интеграција у евроатлантске структуре и од лидера захтијевати да раде на интеграцији њених народа.

Након избора, политички лидери БиХ имаће прилику за нови

почетак – нови почетак за земљу, за ентитете, за кантоне, али прије свега за своје изванредне грађане. Треба да је искористе тако да побољшају животе својих грађана.

Хвала.